

IV. SCENARIUSZ ZAJĘĆ INTERDYSCYPLINARNYCH

Temat: Występowanie wody w przyrodzie. Stany skupienia wody.

Czas trwania: 90 min.

Cel główny:

Uczeń:

- opisuje zjawiska związane z występowaniem wody w przyrodzie oraz określa związek między budową wody a jej właściwościami,
- opisuje zasoby wody na Ziemi.

Cele szczegółowe:

Uczeń:

- opisuje obieg wody w przyrodzie,
- opisuje budowę cząsteczki wody,
- tłumaczy zjawisko zmiany stanów skupienia,
- wyjaśnia zjawiska związane ze zmianami stanów skupienia wody,
- obserwuje rozkład wody pod wpływem prądu elektrycznego oraz pisze równanie rozkładu wody pod wpływem prądu elektrycznego,
- definiuje pojęcie izotopu i wyjaśnia różnice w budowie atomów izotopów wodoru,
- opisuje przemiany fazowe ciał stałych, cieczy i gazów,
- porównuje nietypowe właściwości wody w stosunku do właściwości innych substancji,
- określa znaczenie wody w życiu organizmów,
- analizuje różnice w budowie mikroskopowej ciał stałych, cieczy i gazów,
- planuje i wykonuje doświadczenie pozwalające wykryć parę wodną w powietrzu,
- wyjaśnia, dlaczego para wodna występuje w powietrzu w zmiennej ilości,
- interpretuje dane przedstawione za pomocą tabel, diagramów kołowych,
- wyszukuje, selekcjonuje i porządkuje informacje z dostępnych źródeł,
- przedstawia dane w tabeli, za pomocą diagramu kołowego,
- wykorzystuje arkusz kalkulacyjny do analizy zebranych danych,
- przedstawia dane przy użyciu programu Power Point,
- organizuje pracę w grupie i efektywnie współdziała w zespole,
- skutecznie komunikuje się w grupie,
- rozwiązuje problemy w twórczy sposób,
- potrafi wykorzystać technologię komputerową do opracowania i prezentacji wyników.

Formy pracy:

- praca indywidualna,
- praca w grupach.

Środki dydaktyczne:

- komputer z dostępem do Internetu,
- zestawy doświadczalne,
- karty pracy.

Przebieg zajęć:

1. Wprowadzenie do tematu zajęć.
  - a) Burza mózgów na temat występowania wody w przyrodzie czyli co kryje się pod słowem woda?
  - b) Pogadanka na temat występowania wody na kuli ziemskiej.
  - c) Analiza obiegu wody w przyrodzie.
2. Wskazanie uczniom celu zajęć.
3. Praca w grupach.

Grupa chemiczna	Grupa fizyczna	Grupa matematyczna
<ul style="list-style-type: none"> - Analiza budowy cząsteczki wody; skonstruowanie modelu cząsteczki wody. - Wyjaśnienie pojęcia izotopy oraz wyszukiwanie informacji na temat izotopów wodoru występujących w przyrodzie; wyjaśnienie pojęcia ciężka woda. - Wykonanie doświadczenia ilustrującego rozkład wody pod wpływem prądu elektrycznego. - Opisanie właściwości wody i określenie jej znaczenia dla życia organizmów. - Przypomnienie stanów skupienia wody - wykonanie doświadczenia pozwalającego wykryć parę wodną w powietrzu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Przypomnienie wiadomości na temat budowy ciał stałych, cieczy i gazów. - Wyszukanie z literatury i Internetu informacji na temat stanów skupienia materii; przedstawienie informacji w postaci tabeli przedstawionej na planszy. - Pogadanka na temat: „Jakim przemianom ulega woda w przyrodzie czyli coś na temat zmian stanów skupienia wody” - Wykonanie doświadczeń „Dlaczego pada?”, „Woda z niczego”, „Dlaczego zimą rury czasem pękają”, „Czy lód topi się tylko pod wpływem ciepła?” - Dyskusja na temat przeprowadzonych doświadczeń i wyjaśnienie ważnych zjawisk związanych ze zmianami stanów skupienia. 	<ul style="list-style-type: none"> - Opracowanie danych liczbowych dotyczących zasobów wody na Ziemi w postaci tabeli. - Opracowanie wyżej wymienionych danych w postaci diagramów kołowych. - Przedstawienie wyników pracy w postaci prezentacji multimedialnej.

4. Prezentacja efektów pracy poszczególnych grup.

5. Ewaluacja zajęć.

Załączniki:

- karta pracy,
- karta ewaluacyjna.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Projekt współfinansowany przez
Unię Europejską w ramach
Europejskiego Funduszu Społecznego

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Załącznik nr 1

Karta pracy

Grupa chemiczna

1. Po zapoznaniu się z modelem cząsteczki wody napisz jej wzór:

sumaryczny .....

strukturalny .....

Uzasadnij, że cząsteczka wody jest dipolem.

.....
 .....
 .....

2. Wymień izotopy wodoru oraz zapisz ich symbole. Wyjaśnij pojęcie ciężka woda.

.....
 .....
 .....

3. W celu przekonania się z jakich pierwiastków składa się woda wykonaj następujące doświadczenie:

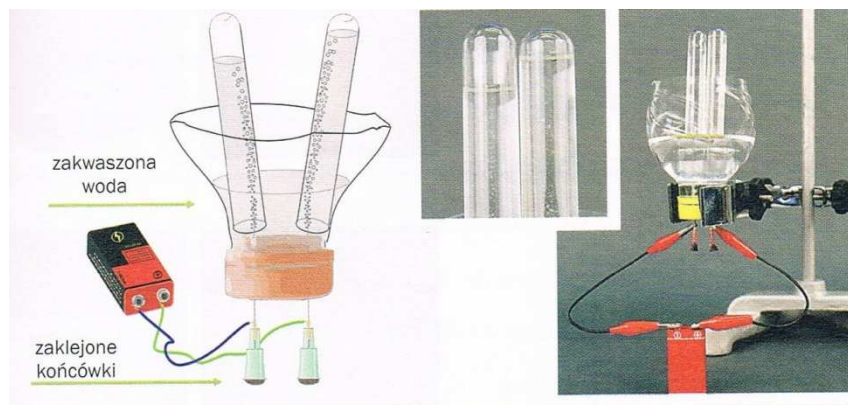
Doświadczenie 1.

Rozkład wody pod wpływem prądu elektrycznego.

Opis doświadczenia:

Butelkę po wodzie mineralnej obcinamy do wysokości lejka. W plastikową zakrętkę wbijamy dwie igły od strzykawki, których wloty zaklejamy plasteliną. Zestaw mocujemy w statywie i napełniamy wodą zakwaszoną kwasem siarkowym (VI). Do probówek wlewamy zakwaszoną wodę i umieszczamy w otrzymanym naczyniu, tak aby igły znalazły się wewnątrz nich. Wystające zakrętki igły łączymy przewodami z biegunami baterii. Porównujemy objętości wydzielającego się gazu. Do probówki, w której zebrało się więcej gazu, wkładamy zapalone łuczywo, do drugiej rozżarzone.

Obserwacje:

.....

.....

Wnioski:

.....

.....

Zachodząca reakcja: .....

4. Uzupełnij zdania

Woda ma największą gęstość w temperaturze ....., dzięki czemu w czasie zimy na dnie zbiornika wodnego występuje w stanie ....., co umożliwia życie roślinom i zwierzętom. Gęstość wody .....wraz z temperaturą. Lód pływa po powierzchni wody, gdyż ma ..... gęstość niż woda. Woda w czasie zamarzania ..... objętość.

5. Aby wykryć parę wodną w powietrzu wykonaj następujące doświadczenie:

Doświadczenie 2.

Wykrywanie pary wodnej w powietrzu (doświadczenie możliwe do wykonania w domu)

Opis doświadczenia:

Do zamrażalnika włóż butelkę z wodą. Po pewnym czasie wyjmij ją i obserwuj jej powierzchnię.

Obserwacje:

.....
.....

Wnioski:

.....
.....

Wyjaśnij, dlaczego para wodna znajduje się w powietrzu w zmiennej ilości?

.....
.....
.....

Karta pracy z fizyki

1. Wymień stany skupienia wody

.....

Nazwij przemiany jakim ulega woda.

woda $\longrightarrow$ lód .....

lód $\longrightarrow$ woda .....

woda $\longrightarrow$ para wodna .....

para wodna $\longrightarrow$ woda .....

para wodna $\longrightarrow$ lód .....

lód $\longrightarrow$ para wodna .....

Jakie zjawiska w przyrodzie np. w pogodzie obserwujemy w związku ze zmianą stanów skupienia wody?

.....

.....

.....

2. Zmiany stanów skupienia wody

Doświadczenie 1.

Dlaczego pada?

Potrzebne materiały:

- garnek ze stalową pokrywką,
- kuchenka elektryczna,
- woda.

Sposób wykonania:

Nalej do garnka wody i podgrzewaj na kuchence elektrycznej. Kiedy woda zacznie wrzeć przytrzymaj pokrywkę w chmurze pary.

Dokonaj interpretacji doświadczenia oraz wyjaśnij w jaki sposób powstają opady.

.....

.....

.....

Doświadczenie 2.

Woda z niczego

Potrzebne materiały:

- szklanka,
- zamrażarka.

Sposób wykonania:

Wstaw suchą szklankę do zamrażarki. Wyjmij ją po pół godziny. Zanotuj obserwacje i wnioski.

Obserwacje:

.....
.....

Wnioski:

.....
.....

Doświadczenie 3.

Dlaczego rury zimą pękają?

Doświadczenie wykonaj przed zajęciami.

Potrzebne materiały:

- szklany lub plastikowy słoik z zakrętką,
- woda,
- zamrażarka.

Sposób wykonania:

Napełnij słoik wodą. Połóż na słoiku zakrętkę, nie zakręcając jej. Wstaw słoik do zamrażarki i poczekaj aż słoik zamrznie.

Obserwacje:

.....
.....

Wnioski:

.....
.....

Wyjaśnij w oparciu o budowę molekularną lodu, dlaczego podczas zamarzania woda zwiększa swoją objętość w przeciwieństwie do innych substancji, które się kurczą?

.....
.....
.....

Wyjaśnij, dlaczego lód unosi się na powierzchni wody? Czy ma to jakieś znaczenie dla organizmów żywych?

.....
.....
.....

Doświadczenie 4.

Czy lód topi się tylko pod wpływem ciepła?

Potrzebne materiały:

- zapalka,
- sól drobnoziarnista,
- pojemnik do robienia kostek lodu,
- zamrażarka,
- woda.

Sposób wykonania:

Napełnij wodą pojemnik do robienia kostek lodu. Do jednej z przegródek włóż zapalkę, która będzie unosić się na wodzie. Włóż pojemnik do zamrażarki (powyższe czynności wykonaj przed zajęciami). Po wyjęciu pojemnika z zamrożoną wodą posyp lód solą w przegródce, w której znajduje się zapalka.

Obserwacje:

.....
.....
.....

Wnioski:

.....
.....
.....

Karta pracy z matematyki

1. Wyszukaj w dostępnych źródłach dane liczbowe na temat:

- powierzchni wody i lądów na kuli ziemskiej,
- zasobów wody słodkiej i słonej, w tym wody dostępnej jako woda pitna,
- zawartości wody w organizmach żywych.

2. Przedstaw uzyskane dane w postaci tabel (na osobnych kartkach).

3. Uzyskane dane liczbowe przedstaw w postaci procentowej.

.....

.....

.....

.....

.....

4. Wykonaj diagramy kołowe przedstawiające :

- powierzchnię wód i lądów na kuli ziemskiej,
- zasoby wody słodkiej w tym pitnej i wody słonej,
- zawartość wody w wybranych organizmach żywych.

Taki same diagramy wykonaj przy użyciu programu Microsoft Excel.

Załącznik nr 2

Karta ewaluacyjna

Zadania	Jak oceniam?		
<i>Wykorzystywanie źródeł informacji</i>	SUPER 	 ŚREDNIO	 ŹLE
<i>Sposób wykonania ćwiczeń, doświadczeń, powierzonych zadań</i>	SUPER 	 ŚREDNIO	 ŹLE
<i>Zaangażowanie w realizację zadań</i>	SUPER 	 ŚREDNIO	 ŹLE
<i>Sposób prezentacji</i>	SUPER 	 ŚREDNIO	 ŹLE

